

Egy titkos vacsora kép töredéke Újfehértóról

A budapesti Magyar Képzőművészeti Egyetem Restaurátorképző Intézetében 2020 nyarán fejeződött be az itt bemutatott töredék restaurálása. Forrai Kornélia tanárnő vezetésével Sántha Nelli dolgozott rajta, a befejező retus Vihart Anna tanárnő munkája, s a töredéket védő vákumdoboz is az egyetemen készült. A munka anyagi fedezetét az újfehértói parókia biztosította.

Az újfehértói templom szentélyében áll az az egyszemélyes ülőpad, amelyet a háttámláján olvasható felirat szerint Nemes Mosolygó János készíttetett 1833-ban. A pad eredetileg a hajó valamelyik kitétetett részén állt, s csak a 20. század folyamán kerülhetett a szentélybe. A megye 1987-ben megjelent műemléki topográfiajában ezt írják róla: „A pad figurális, festett lappal van javítva, valószínűleg korábbi ikonosztáz táblájával, amelyen Krisztus és két mellékalak látható.” A töredéket 2019-ben választották le és restaurálták, amint itt látható. A pad szélességéhez igazított, legalább két oldalán erősen megcsonkított fatábla valóban egy ikon töredéke. Nem három, hanem jóval több figurát lehet rajta kivenni, akik egy kerek asztal körül ülnek. Nyilvánvaló, hogy egy titkos vacsora ábrázolás részlete, amelyen éppen a központi szereplő, Jézus nem maradt fenn. Az asztal meg van terítve, tányér, evőeszköz mindenkinek jut, a középpontban egy kehely és egy kenyér látható, illetve egy nagyobb tál, amelyben a pászkabarány lehetett. A kompozíció jobb alsó negyede ép, négy apostol alakja szinte teljesen megmaradt. Az egykori középtengelytől balra Júdás látható profilból, övéen a pénzeserszénnyel, tőle jobbra két apostol egymás felé fordul, a mellettük ülő másik tanítvány Krisztusra nézhetett. Ezen az oldalon még három további tanítványnak kellett lennie, akikből töredékek maradtak: a Krisztus keblére hajló Jánosnak csupán az asztalra tett bal kézfeje látszik. A másik oldalon is hat tanítvány volt, közülük Júdás ép, egy másik, az asztaltól elforduló apostol fejének a felső fele maradt meg, illetve a fatábla csonkolt szélén egy további tanítvány arctöredéke kivehető. A festmény alól és az egykori keret helyén egy korábbi tervhez tartozó előrajz is előbukkant, amely szűkre mért arkádívekhez készült. A tábla jobb oldalán és alján az egykori, feltehetően vastag diszkeret rögzítésére szolgáló csapok helyei jól láthatók.

Honnan származhat ez a töredék? Minden bizonnyal a korábbi fatemplomból. A mai épület berendezését 1913-ban a budapesti Réтай és Benedek Műipari Intézet készítette. Ennek

beállításáig valószínűleg az előző templom régi ikonjait, berendezését őrizték és használták, amelyek aztán feleslegessé váltak. Valaki azonban ezt a jó vastag fatáblát a pad stabilitásának növelése céljából újrahasznosította: méretre vágta, a festett alakokkal lefelé fűszegelte az ülőke alatti részre. Szerencsére a festett oldal belülré esett, így a falhoz közel kerülve sem tudta a nedvesség végleg megsemmisíteni, bár jelentős felületek már az újrahasznosítás után pusztulhattak el.

A korábbi templomról elég sok információval rendelkezünk az 1780-ban végzett kánoni látogatás jegyzőkönyvéből. Ekkor úgy tudták, hogy a templomot 1746-ban a közösség építette paticsból (sárral tapasztott vesszőfonat), nyilván egy még korábbi templom helyén. Az épület belső falait Jézus szenvedésének epizódjaival díszítették, a férfiak temploma feletti faboltozat is színes volt. A tetőzet javították 1771-ben, kívülről a falakat tapasztották és meszelték 1774-ben, hat évvel később az alapokat égetett téglával erősítették meg. Az oltár egy fatörzsre helyezett falapból állt, és a megfestített Krisztus képe volt rajta. Az ikonosztáz részben gyűjtésből, részben Rác Zsigmond úr adományából 1763-ban épült, 200 váltóforintért, vagyis dukátért, és 50 köből búzáért. Elegáns három ajtóval volt ellátva, és a fontosabb ünnepek képeivel felékesítve. A „női templomot” (a hajó nyugati fele) gerendákkal és régi alapképekkel választották el, a falaira a pokolbéli büntetések és a tékozló fiú történetének ábrázolásait festették. Ezekből az adatokból kitűnik, hogy a *titkos vacsora* kép nem az oltáron állt, hanem az ikonosztázhoz tartozhatott. A képfalnak legalább három sora volt: alapképek, ünnepek és apostolok, utóbbiak előtt vas gyertyatartók voltak elhelyezve. Rác Zsigmond neve még egyszer szerepel a jegyzőkönyvben: 1766-ban ő vette a templom kisebbik, 75 font súlyú harangját. A jegyzőkönyv alapján az ikon készítési idejét 1763-ra tehetjük. Festője olyan nyugati metszetelőképekből indult ki, amelyek Albrecht Dürer *Az utolsó vacsora* kompozíciójára nyúlnak vissza. Az előkép elterjedtségét mutatja, hogy az 1780-as években a nyírparasznyai (eredetileg a Munkács melletti Podhering templomába készült) ikonosztáz festője is hasonló forrásból merített.

